

TENEBRAE

Officium Hebdomadae Sanctae
Tomás Luis de Victoria, Roma 1585

... Tenebrae, wat zowel duisternis als schaduw kan betekenen, is een mystiek middeleeuwse dienst die in abdijen werd gevierd...

... Victoria heeft de teksten van Tenebrae briljant getoondicht, uniek in haar eenvoud verliest de compositie niets aan kracht en uitdrukking...

... voor mensen die niet geloven, is Tenebrae universeel synoniem voor het lijden en hoop op redding van zovelen die gebukt gaan onder onrecht of oorlogsgeweld...

... Bach and Victoria, same page, different century...

Passieconcert
Chapel Voices Antwerpen

continu project (sinds 2011)

De MENS lijdt, berust & hoopt...

Chapel Voices Antwerpen is een relatief jong ensemble gehuisvest in diverse kerken in het Antwerpse en (be)geleid door kathedrale ere-kapelmeeester Jan Schrooten als dirigent-in-residence.

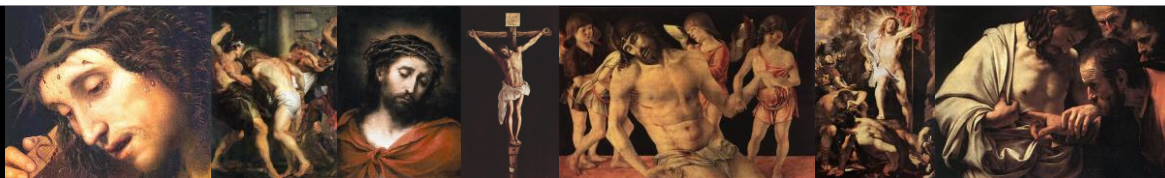
Het vocaal ensemble heeft als enige doel muziek maken met elkaar. Ver weg van competitie en prestatiedrang nemen we elkaar, en u, mee op een reis naar schoonheid. Een beetje vergelijkbaar met de tijd van de troubadours die doorheen het land trokken met hun muziek en verhalen.

De groep is erg heterogeen samengesteld. De zangers hebben allen een verschillende voorgeschiedenis en mogelijkheden. Daar waar een enkeling reeds jaren zingt, zijn anderen net hun zangcarrière begonnen. Het Antwerps Kathedraalkoor, Capella Sancti Pauli, Schola Gregoriana Antwerpen, Chorale Caecilia, Octopus, Capella Caroli Borromei... zijn hun bakermat.

De reeks liturgieën tijdens de Goede Week in de rooms katholieke kerk wordt Officium Hebdomadae Sanctae genoemd. Dit was meteen ook de titel die Victoria gebruikte toen hij zijn collectie gezangen publiceerde te Rome in 1585, korte tijd voordat hij naar Spanje terugkeerde. In deze bundel verzamelde hij polyfone werken voor de verschillende liturgische dagen van Palmzondag tot Goede Vrijdag. Hiermee is het één van de meest complete cycli liturgische werken voor de Goede Week door één componist. Lassus en Palestrina, Victoria's gelijken, componeerden heel wat minder. De eerste schreef Lamentaties en Responsoria. Palestrina componeerde vijf versies van de lamentaties waarvan het eenvoudigste in druk verschenen is.

Zowel Victoria's Officium Hebdomadae Sanctae als zijn Requiem hebben de tand des tijds doorstaan en blijven tot op de dag van vandaag erg belangrijk werk uit de renaissance polyfonie. De kracht, intensiteit en expressie van deze muziek doet ons soms vergeten dat Victoria ook ontzettend veel muziek voor vrolijkere gelegenheden heeft geschreven.

De originele liturgie van Tenebrae is nu grotendeels opgegeven door de katholieke kerk. Meer nog dan het Concilie, dat de volkstaal voorop plaatste, zorgde het gebrek aan spiritualiteit binnen de kerk voor het langzaam uitsterven van deze betekenisvolle diensten. Misschien heeft het vroege uur er ook wel iets mee te maken want elke Metten (ochtendgebed) werd verdeeld in drie nocturnen. Tijdens de eerste nocturne van elke dag werden er drie lamentaties en drie responsoria gezongen. Victoria toondichtte de lamentaties uit de eerste nocturne maar niet de reponsoria. Hij startte met responsorium IV Amicus meus uit de tweede nocturne van de eerste dag. Victoria heeft bijgevolg achttien responsoria gecomponeerd voor Witte Donderdag, Goede Vrijdag en Paaszaterdag.

De GODmens lijdt, sterft & verrijst...

De teksten van de responsoria mediteren over het lijden en de dood van Christus. Het zijn telkens korte zinnen uit de verschillende Evangeliën. Onbekende auteurs hebben in de vierde eeuw andere teksten toegevoegd. De logica lijkt daardoor soms een beetje zoek, maar dit voegt alleen maar toe aan de gelaagdheid en versterkt de geheimzinnigheid van woord en tekst. De muziek portretteert het lijden van Christus. De stilte en duisternis suggereren de grote dramatiek. Als de lichten langzaam uitdoven en het overweldigende ratel van de strepitus weerklinkt, herinneren we ons het ultieme offer.

Passietijd vandaag is voor de meesten onder ons synoniem met Bach. Deze absolute grootmeester kon als geen ander de diepte van lijden en hoop verklanken. De achttien responsoria van Victoria beluisteren in de 21ste eeuw met Bach in het achterhoofd is een bescheiden uitdaging. We moeten ons de tijd en plaats inbeelden waarvoor deze muziek geschreven werd: grote, donkere kerken, vroege uren, wierrook, gebeden, rijkelijke gewaden en het volk, hopen op verlossing, overal biddend in de ruimte. Ver in het koor zie je de kaarsen één voor één doven tot de laatste kaars die weggedragen wordt tot achter het hoogaltaar en pas opnieuw tevoorschijn komt bij de verrijzenis van Jezus: het enige Licht verdwijnt in duisternis tot op die dag.

Zo moeten velen, slachtoffer van oorlog of onrecht zich vandaag ook voelen. Ze zien het licht, hun hoop verdwijnen aan de einder. Met al hun kracht en verlangen volgen ze het laatste, koude schijnsel om, misschien, ooit daar te raken waar hen opnieuw vrede en veiligheid wacht.

Op deze manier worden deze archaische teksten plots weer eigentijds: het verraad door een kus, koopmannen die hun ziel veilen, koningen die van hun troon vallen. Elk responsorium, oud naar tekst maar hedendaags naar inhoud heeft haar gelijke vandaag.

Dirk Smits, 2013

Tijdens onze concerten zijn we op zoek naar emotie. We zingen voor het publiek maar vooral voor elkaar. We zoeken naar interne harmonie en trachten u als publiek daarin mee te nemen.

Verwacht geen spektakel maar wel de eerlijke koorzang zoals die al eeuwen door amateurs gepromoot wordt weze het rond de keukentafel van William Byrd als in de vele parochie-kerken ten velde.

Onlangs deze bewuste bescheiden keuze heeft Chapel Voices reeds heel wat op het repertoire: Nine lessons & Carols in Saint-Boniface, Sieben Letzte Worte van Heinrich Schütz, delen uit de Johannespassie van Bach, polyfonie van oude Vlaamse meesters, parels uit de Spaanse renaissance, romantiek en twintigste eeuwse muziek.

Onlangs werd een eerste succesvolle concertreis naar Zuid-Frankrijk afgesloten met een druk bezocht concert in de Abdij van Frigolet.

concertprogramma

Officium Hebdomadae Sanctae Tomás Luis de Victoria, Roma 1585

“...Tussen al het machtige en prachtige Bach-geweld is Victoria een parel van intense eenvoud...”

... zelden meer genoten van een passieconcert...

... ik had nooit gehoord van Victoria: wat een kennismaking...

... Chapel Voices weet wat het zingt. Zonder alles te begrijpen, voel je de emotie in hun zang...

... de vocale improvisatie, naast de strakke polyfonie, was indrukwekkend...

... dit kleine groepje zangers deed een hele kerk ademloos luisteren...

... geen spektakel, staat in hun curriculum. Correct, maar er was des te meer intensiteit en emotie. Bravo!...

- II Nocturn

Amicus meus osculi me tradidit signa

Judas mercator pessimus

Unus ex discipulis meis tradet me hodie

- III nocturn

Eram quasi agnus innocens

Una hora non potuistis vigilare mecum

Seniores populi consilium fecerunt

Witte Donderdag

- II nocturn

Tamquam ad latronem existis

Tenebrae factae sunt

Animam meam delectam

- III nocturn

Tradiderunt mein manus impiorum

Jesum tradidit impius summis

Caligaverunt oculi mei

Goede Vrijdag

- II nocturn

Recessit pastor noster

O vos omnes

Ecce quomodo moritur iustus

- III nocturn

Astiterunt reges terrae

Aestimatus sum cum descendentibus

Sepulto Domino

Paaszaterdag

Voorprogramma met vocale improvisatie en muziek van Schütz, Taverner, Purcell e.a. (afhankelijk van locatie en gelegenheid)

alle info

chapelvoices.antwerpen@live.be

0479 99 41 52 (Dirk Smits)

03 324 19 25 (Jan Aerts)